

Vergaderjaar 2014–2015

34 139

Nederlands EU-voorzitterschap 2016

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 januari 2015

Op 31 oktober 2014 ontving uw Kamer een overzicht van de stand van de voorbereiding van het Nederlands voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in de eerste helft van 2016¹. Dat overzicht betrof vooral de organisatorische aspecten van het voorzitterschap. Inmiddels is de inhoud van het Commissie-werkprogramma bekend. Een appreciatie ervan is uw Kamer op 23 januari jl. toegegaan (Kamerstuk 22 112, nr. 1940). Het kabinet informeert uw Kamer met deze brief graag over wat ons land wil uitstralen, uitdragen en uitvoeren in aanloop naar en tijdens ons EU-voorzitterschap. Met deze brief reageert het kabinet ook op het advies dat de SER per brief van 19 december 2014 uitbracht over de prioriteiten van het Nederlands EU-voorzitterschap².

Deze brief is als volgt opgezet: (1) allereerst wordt – in het licht van de uitdagingen waarvoor de Europese Unie is gesteld – een korte beschouwing gegeven van de zaken waarop de EU zich volgens het kabinet zou moeten richten op basis van de «strategische agenda voor de Unie in tijden van verandering», die de Europese Raad van 26 en 27 juni 2014 heeft vastgesteld³. De strategische agenda is ook leidend voor het Commissie werkprogramma dat in december 2014 werd gepresenteerd en dat vooral de lopende agenda van het Nederlands voorzitterschap zal bepalen. (2) Vervolgens worden de uitgangspunten voor het Nederlands voorzitterschap gepresenteerd: een Unie die zich richt op hoofdzaken, die door innovatie groei en banen schept en die verbinding aangaat met maatschappelijke actoren. (3) Dan volgt een aantal observaties over de rol en de speelruimte van het roulerend voorzitterschap in de gewijzigde context na het Verdrag van Lissabon. Onder dit kopje wordt eveneens stilgestaan bij de mogelijke rol van uw Kamer. In een bijlage, tot slot, is opgenomen hoe de verschillende Raadsformaties in de eerste helft van 2016 zullen worden ingericht zodat zij bijdragen aan het neerzetten van

¹ Brief van 31 oktober 2014, Kamerstuk 21 501-20, nr. 923

² <https://www.ser.nl/nl/publicaties/overige/2010–2019/2014/prioriteiten-voorzitterschap-eu.aspx>

³ Brief van 30 juni 2014, Kamerstuk 21 501-20, nr. 897

concrete resultaten op de vijf doelstellingen van de strategische agenda. Dit behelst geen uitputtend overzicht van alle activiteiten die tijdens het Nederlands voorzitterschap in het kader van de lopende agenda zullen passeren – daartoe is het voorzitterschapsprogramma bedoeld dat in het laatste kwartaal van 2015 het licht zal zien – maar geeft een beeld van de accenten die Nederland in de verschillende Raadsformaties wil zetten.

1. Nederlandse inzet: de strategische agenda staat centraal

De aanloop naar het Nederlands voorzitterschap van de EU vindt plaats op een moment dat Europa de jarenlange economische crisis – voorzichtig – te boven begint te komen en waarop zorgen van burgers zijn toegenomen. De werkloosheid, met name onder jongeren, is nog steeds te hoog en er is sprake van een toenemend aantal mensen dat in armoede leeft. Vergrijzing van de bevolking betekent een zwaarder beroep op de slinkende groep economisch actieven. Ondertussen verandert de mondiale economie snel. In het digitale tijdperk moeten lidstaten zich aanpassen om te kunnen blijven concurreren, hun groeipotentieel te verbeteren en sociale stelsels te borgen. Schaarse hulpbronnen, de kosten van energie en het effect van klimaatverandering zijn belangrijke uitdagingen: de huidige afhankelijkheid van geïmporteerde energie maakt Europa kwetsbaar. Een belangrijke voorwaarde voor economische stabiliteit in Europa is veiligheid in en rondom de Europese Unie⁴. De situatie aan de directe grenzen van de EU is verre van stabiel. Daarnaast wordt Europa geconfronteerd met dreigingen die voortkomen uit radicalisering en extremisme. Zoals de recente terreurdaden in Parijs aantonen, staan de waarden waarop de Unie is gestoeld zowel van buitenaf als van binnenuit onder druk: interne en externe veiligheid zijn steeds meer verweven. Irreguliere migratiestromen vragen om een gemeenschappelijk antwoord en gecoördineerde actie. Dit zijn forse uitdagingen. En dat terwijl zich een toenemend spanningsveld aftekent tussen enerzijds vergaande maatregelen die nodig worden geacht om knellende problemen het hoofd te bieden en anderzijds het draagvlak onder burgers voor deze voortschrijdende maatregelen.

Nederland heeft zich de afgelopen jaren ingezet – en blijft zich inzetten – voor een Unie die zich richt op hoofdzaken, voor een Unie die meerwaarde heeft voor Europese burgers en bedrijven. Eén van de belangrijkste opgaven daarbij is, zoals ook door de SER wordt betoogd, het scheppen van werkgelegenheid en economische groei⁵. Deze Nederlandse inzet is in belangrijke mate gereflecteerd in de strategische agenda van de Europese Raad. Nederland heeft bij de totstandkoming van deze agenda een voortrekkersrol gespeeld: de discussie die heeft geleid tot aanneming van de agenda is mede naar aanleiding van de Nederlandse inzet op een EU-brede follow-up van de subsidiariteitsexercitie op gang gekomen. Hieruit bleek groeiende steun voor een scherpere prioritering in de taken van de EU, om zo de toegevoegde waarde voor burgers te vergroten ten aanzien van essentiële beleidspunten en tegelijkertijd de administratieve lastendruk terug te dringen. De strategische agenda legt vijf overkoepelende prioriteiten vast die de werkzaamheden van de Unie de komende vijf jaar zullen aansturen om de uitdagingen waarvoor de EU zich ziet gesteld het hoofd te bieden:

1. een Unie van banen, groei en concurrentievermogen;
2. een Unie die alle burgers activeert en beschermt;
3. naar een Energie Unie met een toekomstgericht klimaatbeleid;
4. een Unie van vrijheid, veiligheid en recht en

⁴ Beleidsbrief Internationale veiligheid – Turbulente Tijden in een Instabiele Omgeving, Kamerstuk 33 694, nr. 6

⁵ Brief van 21 mei 2014, Kamerstuk 21 501-20, nr. 877

5. de Unie als sterke mondiale speler.

Naast deze prioriteiten gaat de agenda ook in op de wijze waarop EU-beleid tot stand moet komen en uitgevoerd dient te worden. De principes van subsidiariteit en proportionaliteit zijn daarbij leidend: de Unie dient zich te concentreren op die terreinen waarop het verschil gemaakt kan worden en moet zich onthouden van optreden daar waar lidstaten zelf beleidsdoeleinden beter kunnen bereiken. Hierbij dient sprake te zijn van een grotere betrokkenheid van nationale parlementen.

Commissie, Raad en Europees parlement moeten nu gezamenlijk aankoersen op concrete resultaten op de vijf doelstellingen van de strategische agenda, die tot zichtbare verbetering leiden voor Europese burgers en bedrijven. Het kabinet wil het Nederlands voorzitterschap in dienst stellen van het helpen bereiken van concrete resultaten en stelt daarom de strategische agenda centraal in de aanloop naar en tijdens het Nederlands voorzitterschap van de EU. Dit is van vitaal belang om Europese samenlevingen toe te rusten voor de toekomst en vertrouwen te kweken.

Het kabinet is verheugd dat de vijf doelstellingen van de strategische agenda duidelijk hun weerslag vinden in het Commissiewerkprogramma dat op 17 december jl. werd gepresenteerd, nadat de Raad hierover, voor het eerst en tot tevredenheid van het kabinet, werd geconsulteerd. Ook de prioriteiten die in de politieke richtsnoeren van Commissievoorzitter Juncker zijn opgenomen en die in het verlengde liggen van de strategische agenda, zijn hierin weerspiegeld. De 23 wetgevingsinitiatieven die in het programma staan, zullen voor een groot deel de wetgevingsagenda tijdens het Nederlands voorzitterschap bepalen. Overigens is het niet zo dat concrete resultaten op de verschillende doelstellingen van de strategische agenda alleen in de vorm van wetgeving tot stand worden gebracht. Europa is immers meer dan alleen regelgeving. Ook andere instrumenten, zoals uitwisseling van kennis en *best practices*, innovatieve manieren van werken, mechanismen voor politieke agendering, het bestendigen van *peer pressure* en wederzijds leren, het op slimme wijze aanwenden van de EU-begrotingsmiddelen en andersoortige initiatieven kunnen worden aangewend. In de bijlage wordt hiervan per Raadsformatie een nader overzicht gegeven.

2. De uitgangspunten: hoofdzaken, innovatieve groei en banen, verbinding

Bij het aankoersen op concrete resultaten op de vijf doelstellingen van de strategische agenda kiest het kabinet voor «hoofdzaken», «innovatieve groei en banen» en «verbinding» als uitgangspunten. Deze drie begrippen geven helder weer waar Nederland voor staat in Europa:

1. Een **Unie die zich richt op hoofdzaken** en die waarde toevoegt aan wat lidstaten zelf kunnen en moeten doen. De vijf doelstellingen van de strategische agenda geven helder weer wat de prioriteiten zijn waarop de Unie zich moet richten. Voor alle Raadsformaties geldt dat het kabinet tijdens het voorzitterschap zal inzetten op de blijvende verbetering van de kwaliteit, de vereenvoudiging en uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving, en, waar mogelijk en nodig, vermindering van administratieve lasten en kosten. Deze «betere regelgeving» agenda is niet uitsluitend een dereguleringsoperatie: naast minder regelgeving gaat het vooral om een betere kwaliteit van de regelgeving. Dit is van belang voor burgers, bedrijfsleven en steden en andere (mede-)overheden en stimuleert duurzame economische groei en concurrentievermogen.

2. Een **innovatieve Unie gericht op groei en banen**; een Unie die – door te durven inzetten op vernieuwing – haar economische en externe slagkracht vergroot en het Europees concurrentievermogen in de wereld bevordert. Wil de Unie in een snel veranderende wereld de economische grootmacht blijven die ze is, dan zal «innovatie» bovenaan de agenda moeten staan. Innovatie moet de sleutel vormen voor duurzame en inclusieve groei, verbetering en vernieuwing, en het antwoord op de druk die we ondervinden als gevolg van globalisering. Alleen door zichzelf te vernieuwen en verbeteren kan de Unie de concurrentie aan met andere economische blokken. De innovatie-agenda heeft vele facetten: het gaat om het wegnemen van belemmeringen voor innovatie in de interne markt; het vergroten van de innovatiefocus van alle Europese fondsen en het stimuleren van onderzoek en innovatie vanuit alle specifiek daartoe bestemde Europese fondsen en programma's; het versterken van de digitale economie; het stimuleren van nationale beleidshervormingen, maar ook een maatschappij die vernieuwt en zichzelf uitdaagt. Het creëren van banen is daarbij topprioriteit. Maar ook het sociale gezicht van Europa hoort daarvan integraal onderdeel te zijn: de strategische agenda staat in dienst van mensen.
3. Een **Unie die verbindt** – een Unie die is gebaseerd op fundamentele waarden en die wordt gedragen door haar burgers. Draagvlak voor Europese besluitvorming wordt gegenereerd door herkenbare inspraak en invloed. Voor het kabinet blijft versterking van de democratische legitimiteit een belangrijk punt in de aanloop naar en tijdens het Nederlands voorzitterschap van de Unie. Dat vraagt om actieve betrokkenheid van mensen en maatschappelijke organisaties, zodat zij zich gehoord weten. Het kabinet wil deze betrokkenheid bevorderen. Transparantie over besluitvorming is hierbij essentieel. Draagvlak voor de EU kan daarnaast worden versterkt als de EU daadwerkelijk resultaten boekt voor burgers en bedrijven, op punten die voor hen belangrijk zijn. Dat is dan ook de inzet van het kabinet.

3. Rol en speelruimte van het roulerend voorzitterschap

Nederland is weliswaar voorzitter van de Raad, evenwel niet van de Europese Raad en van de Raad Buitenlandse Zaken, die beide een vaste voorzitter hebben. Zoals in de brief aan uw Kamer van 31 oktober reeds werd opgemerkt, heeft het roulerend voorzitterschap sinds het Verdrag van Lissabon vooral een dienende rol gekregen: de werkzaamheden van het voorzitterschap bestaan in belangrijke mate uit het verder brengen van de lopende agenda. Deze wordt in hoge mate bepaald door de lopende wetgevingsdossiers. Daarbij moet uiteraard de dynamiek in het Europees parlement, dat op vrijwel alle terreinen medewetgever is, worden meegewogen. De rol van het voorzitterschap is vooral die van een betrouwbare en efficiënte bemiddelaar die compromissen smeedt tussen de 28 lidstaten en tussen Raad, Commissie en Europees parlement. Andere lidstaten en de Europese instellingen beoordelen een voorzitterschap dan ook op de invulling van deze rol.

Een ander voorbehoud betreft de flexibiliteit die zal moeten worden ingebouwd: onvoorziene gebeurtenissen kunnen en dienen soms een zwaar stempel te drukken op de invulling van het voorzitterschap. Het is denkbaar dat zich situaties voordoen die snel handelen vereisen en lopende dossiers deels verdringen.

Dat gezegd hebbende, is er ruimte voor elk voorzitterschap om eigen accenten te plaatsen. Het Nederlands voorzitterschap biedt ons land de gelegenheid onderwerpen die Nederland belangrijk vindt nader onder de aandacht te brengen, in het bijzonder tijdens de voorziene informele

bijeenkomsten van verschillende Raadsformaties. Nederland wil die kans aangrijpen en zal een overzicht van lopende dossiers en eigen accenten uiteindelijk neerleggen in een voorzitterschapsprogramma, dat in het laatste kwartaal van 2015 zal worden afgerond. Dit programma zal in het kader passen van het bredere trioprogramma, dat Nederland gezamenlijk met de triopartners – Slowakije en Malta – zal opstellen. Hiermee wordt in het eerste kwartaal van 2015 een begin gemaakt – ook onder verwijzing naar het verzoek van uw Kamer. Het trioprogramma wordt doorgaans door de Raad vastgesteld in de maand voorafgaand aan het eerste van de drie voorzitterschappen.

Het Nederlands voorzitterschap van de Raad is tot slot ook van belang voor het Nederlandse parlement. De Staten-Generaal hebben al een voortrekkersrol gespeeld met het versterken en moderniseren van de rol van nationale parlementen. Het rapport-Leegte biedt hiertoe nuttige aanknopingspunten. Het Nederlands voorzitterschap biedt het parlement dan ook een uitgelezen mogelijkheid de democratische legitimiteit nadrukkelijk op de agenda te plaatsen en de organisatie en dialoog tussen de parlementen op een hoger plan te tillen. Hierbij kan enerzijds worden gedacht aan het beter benutten van de bestaande mogelijkheden van parlementaire betrokkenheid op nationaal niveau. Anderzijds kunnen bestaande instrumenten op Europees niveau actiever worden benut door versterkte onderlinge samenwerking met andere nationale parlementen. Ook de versterkte samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de nationale parlementen en het Europees parlement, onder andere in verband van COSAC en art. 13 Conferentie, maakt hiervan deel uit. Het kabinet trekt hierbij graag samen met uw Kamer op.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders

Bijlage: Invulling per Raadsformatie

Het is gebruikelijk dat de ministers van een aantal Raadsformaties elkaar ook informeel treffen in de lidstaat die het voorzitterschap bekleedt. In totaal zijn elf, deels gecombineerde, informele ministeriële raden in Nederland voorzien. Daarnaast zijn twee overige ministeriële bijeenkomsten voorzien, te weten een ministeriële conferentie over stedelijke ontwikkeling (Urban Agenda) en een ministeriële Top EU-VS op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken.

Zoals gezegd beoogt onderstaande invulling van de Raadsformaties niet een uitputtend overzicht te bieden, maar een beeld te schetsen van de accenten die Nederland in de verschillende Raadsformaties wil zetten in aanvulling op de lopende agenda.

Raad Algemene Zaken

De meerwaarde van de Raad Algemene Zaken (RAZ) ligt onder andere in de samenwerking met de Commissie en het Europees parlement ten aanzien van de jaarlijkse meerjarige wetgevingsprogrammering. In 2015 zal de Commissie naar verwachting een voorstel doen voor een nieuw inter-institutioneel akkoord; mogelijk lopen onderhandelingen daarover nog door tot de eerste helft van 2016.

In lijn met doelstelling 4 van de strategische agenda (een Unie van vrijheid, veiligheid en recht) heeft Nederland het afgelopen jaar veel geïnvesteerd in het thema «rechtsstatelijkheid» binnen de Unie. Nederland wil dit onderwerp tijdens zijn voorzitterschap dan ook nadrukkelijk op de agenda houden, bijvoorbeeld tijdens de informele RAZ. Nederland zal zich in de RAZ, alsook in de JBZ-Raad waar relevant, blijven inzetten voor de coherentie tussen intern en extern mensenrechtenbeleid. De informele Raad kan ook vooruitlopen op de tussentijdse evaluatie van het Meerjarig Financieel Kader (MFK), die voor 2016 is voorzien. Hiertoe zal, zoals met uw Kamer besproken, een conferentie worden georganiseerd.

Raad Buitenlandse Zaken

Het Europees extern beleid ligt in het verlengde van het Nederlands buitenlandbeleid. Om doelstelling 5 van de strategische agenda (doeltreffend gemeenschappelijk optreden in de wereld) te helpen verwezenlijken, wil Nederland een slagvaardig en effectief extern beleid en optreden van de Unie bevorderen, dat verankerd is in de lidstaten. Veiligheid, rechtvaardigheid en toekomstbestendigheid staan hierbij voor Nederland centraal. De agenda voor de informele Raad Buitenlandse Zaken (Gymnich) wordt vastgesteld door de Hoge Vertegenwoordiger en zal zich vooral richten op de actualiteit; daarop kan slechts beperkt worden vooruitgelopen. Duidelijk is dat veel aandacht zal blijven uitgaan naar de buurlanden van de EU, zowel ten zuiden als ten oosten van de Unie. De aangekondigde herziening van het Europees nabuurschapsbeleid in het Commissiewerkprogramma past hierin en de noodzaak van deze herziening wordt door Nederland onderschreven.

Een aantal prioriteiten binnen het extern beleid van de Unie geniet de bijzondere belangstelling van Nederland. Als EU-voorzitter zal Nederland zich inzetten voor een geïntegreerde benadering in brede zin. Dat betreft onder meer een sterkere verbinding tussen de interne en externe dimensie van veiligheid, het bevorderen van een samenhangende inzet van instrumenten (waaronder het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB)) en middelen, alsmede het verbeteren van samenwerking tussen de instellingen, om de legitimiteit van het extern

optreden te versterken. Daarnaast wil Nederland in het bijzonder aandacht schenken aan mensenrechten, waaronder follow up van de review conferentie (in 2015) van VNVR resolutie 1325 over vrouwen, vrede en veiligheid.

Raad Buitenlandse Zaken – Defensie

De sterk veranderende internationale veiligheidssituatie, in de nabijheid van Europa maar ook daarbuiten, vraagt om een steviger Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB). Dit is vastgelegd in doelstelling 5 van de strategische agenda. De Europese Raad zal hierover in juni van dit jaar opnieuw spreken. Nieuwe afspraken die voortvloeien uit deze top zullen tijdens het Nederlandse voorzitterschap in de eerste helft van 2016 worden uitgevoerd. Nederland wil ter versterking van het GVDB vooral de aandacht richten op de verdere verdieping van de defensiesamenwerking in Europa. Een sterker GVDB is in het belang van de Unie, de NAVO en de individuele landen. Nederland wil voorstellen presenteren die defensiesamenwerking minder vrijblijvend maken, bijvoorbeeld door het versterken van onderlinge *peer pressure* en het monitoren van defensiebudgetten. Daarnaast wil Nederland meer aandacht voor het creëren van incentives om defensiesamenwerking in Europa te stimuleren. De bestaande samenwerkingsverbanden tussen Nederland en Duitsland en tussen de Benelux-landen kunnen hierbij als goede voorbeelden dienen. Tot slot wil Nederland de rol van nationale parlementen beter in kaart brengen, zowel als het gaat om nauwere defensiesamenwerking in Europa als om de inzet van (snel inzetbare) Europese militaire eenheden.

Raad Buitenlandse Zaken – Handel

Handelsbeleid draagt bij aan twee van de doelstellingen van de strategische agenda: een Unie van banen, groei en concurrentievermogen; en de Unie als sterke mondiale speler. In lijn met de handelsoriëntatie die Nederland traditioneel kenmerkt, wil het kabinet het voorzitterschap gebruiken om een impuls te geven aan de Europese handelspolitieke agenda: open en eerlijke wereldhandel met aandacht voor mens en milieu. Inhoudelijk zullen de bilaterale onderhandelingen met de VS (TTIP) en Japan veel aandacht vragen. TTIP is een absolute prioriteit voor het kabinet, gezien de verwachte voordelen die een ambitieus verdrag biedt. Nederland zal tijdens het voorzitterschap investeren in de WTO-onderhandelingsronde, de implementatie van het in Bali bereikte akkoord over handelsfacilitatie en de plurilaterale onderhandelingen over diensten en groene goederen. Nederland wil hierbij specifiek aandacht besteden aan het bevorderen van duurzame handel via handelsakkoorden.

Raad Buitenlandse Zaken – Ontwikkelingssamenwerking

De verankering van de post-2015 duurzame ontwikkelingsdoelen in Europees beleid, alsmede de financiering ervan (opvolging *Financing for Development* conferentie), die in het Commissie werkprogramma voor 2015 zijn opgenomen, zullen tijdens het voorzitterschap verder worden opgepakt. Het Nederlands voorzitterschap zal een rol moeten spelen in de Europese positiebepaling ten aanzien van de vormgeving van de toekomstige relatie tussen de EU en de landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS) als het Verdrag van Cotonou in 2020 afloopt.

Het voorzitterschap biedt een uitgelezen kans de Nederlandse «hulp en handel agenda» op Europees niveau verder vorm te geven, als onderdeel van de vijfde doelstelling van de strategische agenda: de EU als sterke

mondiale speler. De informele Handelsraad en de informele OS-Raad zullen *back-to-back* plaatsvinden, met een gecombineerd deel voor de Handels- en OS-ministers. Nederland wil in dit deel internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen en de verduurzaming van mondiale waardeketens agenderen omdat dit zowel de handels- als OS-agenda raakt. Eind 2015 wordt hiertoe een conferentie georganiseerd.

Raad Concurrentievermogen (Interne Markt, Industrie, Onderzoek, Ruimtevaart)

In nauwe aansluiting op de strategische agenda zet Nederland zich tijdens het EU-voorzitterschap in voor economische groei. Speerpunten zijn de versterking van de interne markt en een effectieve Europese investeringsagenda. Belangrijke randvoorwaarden hierbij zijn een gelijk speelveld voor bedrijven via een modern en concurrerend industriebeleid met aandacht voor mededinging. Europa is daarnaast gebaat bij eenvoudige en kwalitatief goede Europese regelgeving.

Nederland steunt het voornemen van de Commissie om een strategie voor de interne markt uit te brengen. Hierbij vindt Nederland het onbenutte potentieel binnen de interne markt voor diensten een belangrijk aandachtspunt, met focus op het versterken van nationale hervormingen gericht op het openen van dienstenmarkten en een ambitieuzere implementatie van de dienstenrichtlijn. Bovendien zet Nederland in op nieuwe EU-initiatieven gericht op dienstensectoren met groot economisch potentieel en op versterking van de *governance* van de interne markt.

Het kabinet hecht veel belang aan het versterken van de Europese digitale interne markt. De digitale economie is een enorme stimulans voor innovatie alsmede voor (banen-)groei in Europa, maar heeft nog steeds te kampen met knelpunten als verouderde en belemmerende regelgeving. Het kabinet is dan ook verheugd dat de Commissie een *Digital Single Market* pakket heeft aangekondigd. Het kabinet streeft naar een pakket dat concurrentie en innovatie in de digitale economie aanjaagt, door de barrières in de e-commerce aan te pakken, cybersecurity te waarborgen, het auteursrecht te moderniseren en het vertrouwen in de digitale economie te vergroten (bijvoorbeeld *Big Data* en *Smart Industry*).

Onderzoek en innovatie liggen aan de basis van economisch herstel en toekomstbestendige groei en banen en leveren kennis en innovaties om maatschappelijke uitdagingen nu en in de toekomst aan te kunnen; Europees handelen kan hierbij echt het verschil maken. Een adequate uitvoering van Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's (nu verenigd in Horizon 2020) met aandacht voor zowel toegepast onderzoek als behoud van wetenschappelijke excellentie en het tot stand brengen van een Europese onderzoeksruimte (ERA) staan hierbij centraal. Nederland zal prioriteit geven aan de evaluatie van het Zevende Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (2007–2013), en wat betreft de ERA aan het gezamenlijk opzetten van grootschalige onderzoeksfaciliteiten. Daarnaast zal Nederland aandacht schenken aan de snelle ontwikkelingen binnen de wetenschap, die steeds digitaler en opener wordt («Science 2.0» of «Open Science»). In lijn met de recente kabinetsvisie over het wetenschapsbeleid⁶, deelt Nederland de inzet van de Commissie gericht op het vergroten van de impact van wetenschap en zal vooral inzetten op het verder brengen van «Open Access», open toegang tot wetenschappelijke publicaties, en het gebruik van onderzoeksresultaten. Ook het stimuleren van publiek-private samenwerking en van deelname van het mkb en daarmee toepassing van wetenschappelijke

⁶ Wetenschapsvisie 2015: Keuzes voor de toekomst», 25 november 2014, Kamerstuk 29 338, nr. 141.

kennis in de maatschappelijke uitdagingen is voor Nederland belangrijk, zowel via Horizon 2020 als Europese ruimtevaartprogramma's (Galileo en Copernicus).

Raad Economische en Financiële Zaken

Het Nederlands Voorzitterschap van de Ecofinraad zal vooral gericht zijn op het stimuleren van groei en werkgelegenheid via gezonde overheidsfinanciën, structurele hervormingen en investeringen, waarbij Nederland in het bijzonder aandacht wil voor het onderdeel structurele hervormingen. Het bevorderen van structurele hervormingen, op zowel Europees niveau als het niveau van de lidstaten, is cruciaal om het groeipotentieel van de lidstaten van de Europese Unie blijvend op een hoger niveau brengen. Een prioriteit, die ook onderdeel vormt van de Europese investeringsagenda, is het verbeteren en verbreden van de financieringsmogelijkheden voor de reële economie. In dit kader is het van belang dat concrete stappen worden gezet naar een Europese kapitaalmarktunie. Die moet het mogelijk maken dat bedrijven, via alternatieven voor bankfinanciering, eenvoudiger aan kapitaal kunnen komen. Tot slot wil het kabinet tijdens het Nederlands EU-Voorzitterschap in het kader van de tussentijdse evaluatie van het Meerjarig Financieel Kader concrete voorstellen presenteren voor een meer transparante begrotingssystematiek en beter voorspelbare EU-afrachten.

Raad Justitie en Binnenlandse Zaken

Nederland hecht groot belang aan een focus op de bevordering van de Europese samenwerking in de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, overeenkomstig de vierde doelstelling van de strategische agenda. Daarvoor is het van belang dat gemaakte afspraken beter worden uitgevoerd. Op het gebied van Justitie en Binnenlandse Zaken zijn de uitgangspunten dan ook consolidatie en implementatie. Daarnaast is het, als gevolg van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, nodig om op twee terreinen te gaan samenwerken en innovatieve afspraken te maken in de EU. Het betreft het bevorderen van cybersecurity en de aanpak van cybercrime, hetgeen voortvloeit uit de tweede Nederlandse Cybersecuritystrategie uit 2013 en de cyberconferentie die Nederland in 2015 organiseert. Daarnaast hecht Nederland er aan dat, waar mogelijk, de lopende onderhandelingen over het slimme grenzenpakket verder worden gebracht.

Het is belangrijk dat de EU ook kan inspelen op actuele ontwikkelingen. Het opkomende jihadisme en de groeiende instroom van illegale immigranten en asielzoekers zijn belangrijke thema's. Voor agendering van de Raad zal in afstemming met de Raad Buitenlandse Zaken met deze ontwikkelingen rekening worden gehouden.

Tijdens het voorzitterschap zal Nederland tevens voortvarend inzetten op consolidatie en implementatie als het gaat om de bestrijding van georganiseerde criminaliteit, waaronder mensenhandel, mensensmokkel, de ontwikkeling van het instrument financieel rechercheren, evenals terugkeer- en slachtofferbeleid. Dit sluit aan bij de voorstellen in het Commissiewerkprogramma in het kader van een Europese Veiligheidsagenda.

Raad Landbouw en Visserij

Met betrekking tot het Europese landbouw- en visserijbeleid zet Nederland in op het bevorderen van een duurzame, klimaat-slimme, grondstofefficiënte en diervriendelijke landbouw en visserij die voorzien

in een veilige en betrouwbare voedselproductie voor 9 miljard wereldburgers in 2050. Daarvoor is ook een gelijk speelveld en een goede aansluiting van Europese regels bij de praktijk nodig. Nederland ziet in dit verband de vereenvoudigingsvoorstellen met betrekking tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid met belangstelling tegemoet.

Raad Milieu

Betere regelgeving is hier specifiek toegespitst op de noodzaak te komen tot consistentere en beter uitvoerbare milieuriichtlijnen. Nederland zet in op drie hoofdthema's: klimaat, circulaire economie en gezondheid voor mens en natuur. Ons voorzitterschap vindt plaats na de Klimaatop in Parijs van december 2015 – de verwachting is dat in 2016 nader invulling/uitvoering zal moeten worden gegeven aan de gemaakte mondiale afspraken. In samenhang hiermee wordt ook gewerkt aan wetgeving die het EU Klimaat- en Energiepakket 2030 uitwerkt voor CO₂-emissiehandel, bronbeleid en mogelijk ook de *Effort Sharing Decision*. Nederland zal voorts inzetten op effectieve EU-maatregelen die de transitie naar een circulaire economie (van afval naar grondstof) ondersteunen in aansluiting op hetgeen de Commissie in het werkprogramma in het vooruitzicht heeft gesteld. Het derde hoofdthema is gezondheid van mens en natuur met specifiek aandacht voor luchtverontreiniging, drinkwater, nano-materialen, hormoon verstorende stoffen, micro-plastics en biodiversiteit.

Ten aanzien van het natuurbeleid kondigt de Commissie voor 2015 de *fitness check* van de Vogel- en Habitatrichtlijn aan met de verwachting dat zij deze in 2016 zal afronden.

Raad Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur- en Sport

Nederland zal op onderwijsgebied aansluiten bij de prioriteit in de strategische agenda voor de ontwikkeling van kennis en vaardigheden en de inzetbaarheid van de beroepsbevolking op de arbeidsmarkt. In het Commissiewerkprogramma 2015 zijn relevante voorstellen aangekondigd die hierbij worden betrokken. De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en de excellentie en modernisering van het hoger onderwijs en het beroepsonderwijs zijn voor Nederland de hoofdthema's, met als belangrijkste doel de uitwisseling van goede voorbeelden van nationaal beleid te bevorderen. Aansluiting wordt ook gezocht bij de Europa 2020-strategie en de later dit jaar te actualiseren prioriteiten voor Europese onderwijssamenwerking⁷. Behalve onderwijs dragen ook cultuur, media en de creatieve industrie bij aan innovatie, en aan een Unie van banen, groei en concurrentievermogen. De Nederlandse focus daarbij zal liggen bij een debat over de voor digitaal erfgoed benodigde infrastructuur en platforms, zoals Europeana, en het realiseren van voortgang in het debat over herziening van de Richtlijn voor audiovisuele mediadiensten. De uitkomsten van de REFIT-evaluatie en een Voorzitterschapsconferentie over audiovisuele werken geven hieraan een nieuwe impuls.

Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Het EU transportbeleid richt zich op het stimuleren van economische groei, creëren van banen en versterking van de Europese concurrentiepositie. Nederland steunt deze ambitie. Voor de ontwikkeling van een hoogwaardige infrastructuur zijn investeringen in TEN-T infrastructuur

⁷ Herziening Onderwijs en Opleiding 2020 strategie; Riga Communiqué op het gebied van beroepsonderwijs; ministeriële conferentie in het kader van het Bologna Proces voor hoger onderwijs.

essentieel. Nederland zet zich in voor een goed functionerende Europese transportmarkt met een eerlijk mondiaal en Europees speelveld en heldere Europese staatssteunkaders. Nederland zet zich bij alle modaliteiten in voor betere regelgeving, vereenvoudiging en lagere administratieve lasten. Op het gebied van duurzame mobiliteit richt Nederland zich in de EU op de verdere ontwikkeling en toepassing van Intelligente Transportsystemen, de zelfrijdende auto en het gebruik van duurzame brandstoffen zoals lng en biokerosine. De samenhang tussen de milieu en transportagenda zal mede in het licht van stedelijke ontwikkeling ook aandacht krijgen tijdens een gecombineerde informele milieu en Transportraad. Op de ICAO Assembly in het najaar van 2016 zal de mondiale aanpak voor de luchtvaart centraal staan. Ook voor maritieme zaken richt Nederland zich op een mondiale aanpak.

Een versterking van de interne telecommarkt vanuit een vrij en open internet is essentieel, via een modernisering van Europese regelgeving op het gebied van telecom, media en internet, zoals het afschaffen van roamingtarieven. Dit om een gelijk speelveld tussen traditionele en nieuwe (internet)spelers te behouden en de concurrentiekracht en investeringen in de telecomsector te versterken.

Op het terrein van energie wil Nederland met ambitie werken aan een goed functionerende interne energiemarkt en aan de transitie naar een CO₂ neutrale energievoorziening, waarbij leveringszekerheid en de concurrentiekracht van Europa centraal staan. Hierbij wordt ingezet op een kosteneffectieve benadering van duurzame energie en energie-efficiëntie, dit voortbouwend op de afspraken over het Europese Klimaat- en Energiebeleid.

Voltooiing van de interne energiemarkt is voor Nederland de basis van de door de Commissie beoogde Energie Unie. Nederland wil daarvoor concreet werk maken van regionale samenwerking, het inpassen van duurzame energie en versterking van de energie-infrastructuur. Daarnaast zet Nederland in op EU extern energiebeleid voor diversificatie van energiebronnen en van aanvoerende partijen.

Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

Nederland wil doelstelling 2 (beschermen en activeren) van de strategische agenda verder brengen. Nederland zal tijdens het voorzitterschap prioriteit geven aan het bevorderen van fatsoenlijk werk. Het gaat hierbij om de aanpak van de schaduwkanten van het vrij verkeer van werknemers, zoals misbruik, schijnconstructies en een neerwaartse spiraal op arbeidsvoorwaarden. Arbeidsmobiliteit kan bijdragen aan economische groei en werkgelegenheid, maar de schaduwkanten moeten worden geadresseerd om het draagvlak voor het vrij verkeer van werknemers en van diensten te vergroten. «Gelijk loon voor gelijk werk op dezelfde werkplek» is voor Nederland het uitgangspunt. Een ander aspect van fatsoenlijk werk betreft de arbeidsomstandigheden van werknemers. Nederland is voorstander van betere regelgeving, in het bijzonder voor meer bescherming van werknemers tegen kankerverwekkende stoffen. Daarnaast wil Nederland aandacht vragen voor kennisdeling tussen lidstaten en Europese steden op het terrein van armoedebestrijding. Nationaal en lokaal beleid kan door de uitwisseling van best practices versterkt worden. De onderwerpen die de SER heeft benoemd in zijn advies sluiten nauw aan bij deze prioriteiten van het kabinet.

Op het terrein van de volksgezondheid zal Nederland inzetten op verdere Europese maatregelen in de strijd tegen antimicrobiële resistentie. Daarnaast is het wat Nederland betreft noodzakelijk om een Europese

agenda te ontwikkelen ter verdere verbetering van de markttoelatingsregels voor geneesmiddelen, ten einde ook in de toekomst Nederlandse patiënten te kunnen laten profiteren van nieuwe, innovatieve, betaalbare en veilige geneesmiddelen.

Op het gebied van gelijke behandeling en emancipatie zal Nederland de behandeling van een in 2016 verwachte mededeling over LHBT-rechten oppakken. Dit is eveneens een onderwerp dat relevant is voor de coherentie tussen intern en extern mensenrechtenbeleid.

Overige ministeriële bijeenkomsten en conferenties

Ministeriële conferentie stedelijke ontwikkeling (Urban Agenda)

Tijdens het voorzitterschap schenkt Nederland aandacht aan de stad. Steden zijn motoren van economische groei, broedplaatsen voor innovatie, en belangrijke actoren bij het behalen van de EU 2020-doelstellingen. Nederland is van mening – met de Commissie – dat het economische en maatschappelijke potentieel van Europese stedelijke gebieden beter kan en moet worden benut. Daarom zal Nederland zich inzetten om te komen tot een verbeterde werkwijze op EU-niveau (*Urban Agenda for better regulation and innovation*). De doelstelling van de Urban Agenda is het terugdringen en verbeteren van Europese regelgeving die stedelijke ontwikkeling onnodig beperkt en het delen van kennis en *best practices* over innovatieve oplossingen voor Europese stedelijke uitdagingen. Tijdens het voorzitterschap zal een internationaal podium geboden worden aan Nederlandse stedelijke innovaties, (de Innovatie-estafette 2016).

Ministeriële bijeenkomst EU-VS op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken

Deze ministeriële bijeenkomst komt elk half jaar bijeen, eenmaal in het voorzittende land van de EU en eenmaal in de VS (Washington). Tijdens het Nederlands voorzitterschap zal de bijeenkomst in Nederland (Amsterdam) plaatsvinden. Gesproken zal worden over EU-dossiers die in het kader van de samenwerking tussen de EU en de VS op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken van belang zijn, zoals gegevensbescherming, PNR, bestrijding van terrorisme, en jihadisme.